

INNEHÅLL

FÖRORD	3
1. HÄSTENS HISTORIA	7
Varför lära sig om hästens historia?	7
Hästens roll i Sverige idag	8
Vad är en häst?	9
Hästdjurets utveckling	10
Mötet mellan hästen och människan	12
Tamhästens roll och utveckling	12
2. HÄSTENS NATURLIGA BETEENDE	19
Varför behövs kunskap om hästens naturliga beteende?	19
Hästens naturliga beteende	20
Så kommunicerar hästar	23
Hästens inlärnin	25
Beteendestörningar hos hästar	26
Det kan få hästen osäker och reagera oväntat	26
3. MÄNNISKANS HANTERING AV HÄSTEN	29
Att tänka på innan du går in i ett stall	30
Att arbeta i stall	31
Så arbetar du säkert	32
▶ Följ stallets regler	32
▶ Arbeta efter stallets rutiner	32
▶ Hantera hästen utifrån dess naturliga beteende	34
▶ Känn till dina arbetsuppgifter	42
Hästköttsel	42
Stallsköttsel	54
Anläggningsköttsel	58
▶ Medverka till en god arbetsmiljö	58
Vad förväntas av en hästkötare?	61
Lagar i samband med hästhållning	62
4. HÄSTAVEL	67
Varför använder vi oss av hästavel?	67
Fortplantning	68
Betäckning och inseminering	70
Befruktning och dräktighet	71
Fölning	72
Komplikationer vid fölning	73
Hästrasers utveckling	74
Avelsorganisationer i Sverige	75
Vad är hästavel?	76
Avelsprogram	76
5. EXTERIÖR	81
Vad menas med hästens exteriör?	81
Hästens signalement	82
Tecken	84
Exteriöra benämningar	85
Kroppbyggnad	86
Att visa häst vid hand	90

6. ANATOMI & FYSIOLOGI	95
Vad handlar hästens anatomi och fysiologi om?	95
Hästens Anatomi	96
Hästens fysiologi	102
7. SJUKDOMAR	109
Vilka vanliga sjukdomar kan hästar drabbas av?	109
Förebyggande hälsovård	110
Hudsjukdomar	110
Sjukdomar som leder till hälta	112
Luftvägssjukdomar	116
Mag- och tarmsjukdomar	117
Vanliga typer av sår	120
Att tänka på inför veterinärbesök	122
Anmälningspliktiga sjukdomar	123
8. FODER	127
Varför behöver hästen en balanserad fodergiva?	127
Hästens näringsbehov	128
Underhållsbehov	130
Tilläggsbehov	134
Fodermedel och kvalitet	136
Så skapar du en balanserad fodergiva	140
Foderstatsblankett	141
Foderkostnader	142
9. RIDNING	145
Vad innebär det att rida?	145
Så kan du kommunicera med hästen under ridning	146
Vilket mål har du med ridningen?	147
Ryttarens hjälper	148
Hästens gångarter	153
Utbildningsskalan	154
Träningspassets upplägg	155
Ridning i skog och mark	161
10. TRÄNINGSLÄRA	165
Varför behövs kunskap om träningslära för häst?	165
Träningsfysiologins grunder	166
Grundträning	166
Att bygga upp hästens kondition	168
Träningsprogram	170
Longering	171
Tömkörning	172
Löshoppning	173
Att bedöma hästens utveckling	174
Etik i samband med hästhantering	174
Tips från etablerade tränare	175

REGISTER **180**

KÄLLFÖRTECKNING **182**

HÄSTENS NATURLIGA BETEENDE

Varför behövs kunskap om hästens naturliga beteende?

Kunskap om hästens naturliga beteende är väldigt viktigt för att kunna skapa en miljö där hästen kan trivas när den hanteras av människan. Den är också väsentlig för att kommunikationen ska fungera mellan människa och häst. Vidare är kunskapen om hur hästen bör hanteras utifrån sitt naturliga beteende viktig för att undvika missförstånd eller olyckor.

Denna kunskap har du stor nytta av vare sig du har hästen för hobbyridning eller har högt uppsatta tävlingsmål. Ju mer du lär dig kring området, desto större förutsättningar har du att samarbeta med hästen på ett lyckat sätt. Din kunskap är grunden för hur väl kommunikationen mellan hästen och dig fungerar och hur roligt ni kan ha tillsammans!

Kapitlet beskriver hästens naturliga beteende och behov samt hur den kommunicerar med sin omgivning och hur dess inlärning fungerar. Vidare beskrivs hur ålder och egenskaper kan påverka hästarnas beteende. Avslutningsvis kan du läsa om vilka olika beteendestörningar hästen kan utveckla och varför den ibland betar sig på ett oväntat sätt.

I kapitlet *"Människans hantering av hästen"* kan du bland annat läsa om hur du hanterar hästar utifrån deras naturliga beteende och behov.

HÄSTAVEL

Varför använder vi oss av hästavel?

I Europa började människan utveckla den selektiva aveln under medeltiden. Det gjorde man för att få fram starka och motståndskraftiga hästar som kunde användas i krig. Hästavel är därför inget nytt fenomen men är idag väldigt aktuellt inom hästnäringen.

Hästavel används för att få fram individer med de egenskaper som önskas för ett visst ändamål. Under senare tid har metoder utvecklats som gjort det möjligt att använda fler hästar för avel än förr. Tidigare fick människan nöja sig med att avla på de hästar som fanns tillgängliga i orten. Under 1900-talet utvecklades tekniken och idag kan Per som bor i Grythyttan välja en hingst från USA att betäcka sitt eget sto med. Idag är det vanligt att hingstar tappas på sperma som kyls ner eller fryses och skickas över hela världen.

Det här kapitlet beskriver hur hästens fortplantning fungerar och vilka komplikationer som kan bli under eller efter fölning och hur de kan minimeras. Vidare ges beskrivning om vad bland annat arvbarhet och nedärvning innebär. Du kommer kunna läsa om hur det Svenska avelsarbetet är organiserad.

FODER

Varför behöver hästen en balanserad fodergiva?

Hästen är en gräsätare vilket innebär att den föredrar att äta gräs. Eftersom vi i Sverige inte kan erbjuda hästen gräs året om, lagrar vi gräset i form av ensilage, hösilage eller hö. Hästar i träning, som växer, är dräktiga eller digivande kan göra av med mer energi än vad grovfodret erbjuder och kan därför behöva fodras med kraftfoder. Grovfodrets näringskvalité är avgörande för hur hästens fodergiva är kombinerad. Om grovfodret är näringsrikt nog kan det täcka hästens dagliga näringsbehov utan kraftfoder.

Det är viktigt med en balanserad fodergiva för att hästen ska vara frisk och kunna utföra arbete som människan ålägger den. Det är också viktigt för att hästen ska få den näring den behöver under dräktighet och digivning samt för att växa i normal takt. För att erbjuda hästen en balanserad fodergiva behöver du räkna ut hästens dagliga näringsbehov samt göra en grovfoderanalys. Vidare behöver du ha kunskap om olika fodermedels näringsinnehåll samt i vilken mängd fodret bör ges för att passa hästens näringsupptag.

I det här kapitlet kan du bland annat läsa om hur du räknar ut din hästs näringsbehov samt om olika fodermedels näringsinnehåll. Vidare ges verktyg till att räkna ut en foderstat som utgör grunden för en balanserad fodergiva. Avslutningsvis ges information om kostnader för några vanliga fodermedel.

Tabellerna i kapitlet utgår från "Utfodringsrekommendationer för häst" (2011) och återges med tillstånd från Sveriges Lantbruks Universitet.

RIDNING

Vad innebär det att rida?

Att rida innebär att kommunicera med hästen för att tillsammans med detta fantastiska djur genomföra olika uppsatta mål. Det innebär även att anpassa momenten hästen ställs inför till dess psykiska och fysiska förutsättningar. Detta är viktigt för att hästen inte ska ta skada av att du rider den utan att den istället stärks!

För en väl fungerande kommunikationen behöver du utgå från hästens inlärningsförmåga det vill säga hur hästen naturligt lär sig nya saker. Du behöver även kunna anpassa hjälperna du sänder till vilka hjälper hästen har lärt sig under sin utbildning. För att kommunikationen under ridningen ska fungera behöver du vara i samklang med hästen vilket förutsätter att din tyngdpunkt stämmer överens med hästens tyngdpunkt. Det kräver kroppskontroll vilket även är viktigt för att sända rätt signaler till hästen vid rätt tillfälle samt att ta emot signaler med bland annat din känsel.

I det här kapitlet kan du läsa om varför uppsatta mål med ridning är viktigt och hur du kan använda olika hjälper för att främja ett gott samarbete mellan dig och hästen. Vidare beskrivs hästens tre grundgångarter och hur utbildningsskalan kan användas. Du kommer kunna läsa om vad som menas med dressyr, hoppning och terrängridning samt få tips på hur dessa moment praktiskt kan genomföras. Kapitlet avslutas med vilka bestämmelser som idag finns för ridning på väg samt i skog och mark.

TRÄNINGSLÄRA

Varför behövs kunskap om träningslära för häst?

Ämnet träningslära handlar om hur kroppen påverkas av träning och fungerar i träningsssammanhang. När vi rider och tränar hästen utsätter vi den för belastningar som den i vilt tillstånd aldrig möter. För att i möjligaste mån undvika skador hos hästen är det viktigt med kunskap om hästens fysik och vad som händer med hästens kropp vid olika påfrestningar.

Kunskap om träningslära för häst är viktig för att främja hästens hållbarhet!

I det här kapitlet kan du bland annat läsa om träningsfysiologins grunder, om grundträning och hur du kan utforma ett träningsprogram som är anpassat till hästens förutsättningar. Vidare kan du läsa om olika träningsövningar, hur de kan genomföras och hur du kan tyda hästens reaktioner på träning. Kapitlet och så även denna bok avslutas med ett avsnitt om etik i samband med träning och tävling.

KÄLLFÖRTECKNING

Böcker

- Andersson, I. , Lindberg, C. (2007) *Unghästar från fölstadiet upp till fem år*. Västerås: Ica Bokförlag
- Attrell, B. , Björnhag, G. , Dahlin, G. m. fl. (1999) *Hästens biologi utfodring och avel*: Natur och kultur
- Eriksson, A. (2001) *Hästens arbete på töm*. Västerås: Västerås tryckpartners AB
- Furugren, B. (2005) *Hästens färger*. Örebro: Natur och kultur
- Hästnäringens Nationella Stiftelse (2008) *Hästen i kommunen betyder mer än du tror*. Stockholm: SLU
- Lundström, H. (2001) *Hopplära – Strömsholmsmetoden*. Borås: Natur och Kultur/LTs förlag
- Magnusson, L. (2006) *Hästens exteriör*. Malmö: Liber AB
- Magnusson, L. (2007) *Hovvård – hovar, hovbeslag och hovsjukdomar*. Malmö: Liber AB
- Mellberg, M. (1998) *Att arbeta med hästar*. Stockholm: Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB
- Mellberg, M. (2007) *Hästhållning i praktiken*. Falköping: Gummesson tryckeri AB
- Nationella stiftelsen för hästhållningens främjande (2006) *Hästen i politiken betyder mer än du tror*. Stockholm: Carlshamn Tryck och Media AB
- Pettersson, H. , Green, B. (2007) *Håll hästen frisk*. Västerås: Ica Bokförlag
- Plank C. , Rundgren M. m.fl. (2008) *Hästens näringsbehov och utfodring*. Norge: Natur och kultur
- Roberts, M. (2002) *Från mina händer till dina*. Stockholm: Bokförlaget Forum
- Sandgren, B. (1998) *Hästens anatomi*. Svensk Travsport Stockholm: Avesta Offset AB
- Sandgren, B. , Källström, A. (2001) *Hästens fysiologi*. Svensk Travsport. TK Tryck i Uppsala
- Simonsen H. (2003) *Hästens naturliga beteende och välbefinnande*. Århus: Natur och kultur
- Svenska Ridsportförbundet (2003) *Ridhandboken 1- Grundutbildning för ryttare och häst*. Helsingborg: Wallin & Dalholm Boktryckeri AB
- Svenska Ridsportförbundet (2003) *Ridhandboken 2- Vidarutbildning för ryttare och häst*. Helsingborg: Wallin & Dalholm Boktryckeri AB
- Svenska Ridsportförbundet (2008) *Säker med häst*. Strömsholm
- Svensk Travsport (1990) *Hästens Anatomi*. Stockholm: STC
- Swinney, N. (2006) *Världens hästraser*. Stockholm: Prisma

Studier

- Bornhede, M. (2010) *Träningsmetoder använda vid träning av häst (Equus Caballus) – Med fokus på positiv förstärkning*. Skara: SLU
- Deboussard, E., Eisersjö, M. , Jacobzon, U. (2008) *Effektiv inläring hos häst*. Skara: SLU
- Lindberg J. von Malottke, S. (2005) *Ridkonstens utveckling i Sverige de senaste 150 åren med avseende på hästens form*. Flyinge: SLU
- Rhodin, M. (2008) *Interaktion mellan häst och ryttare beskriven med objektiva mätmetoder*. Populärvetenskaplig sammanfattning. Stiftelsen svensk hästforskning: Hippologenheten, SLU
- SLU (2011) *Utfodringsrekommendationer för häst*. Uppsala: Hippologenheten

Elektroniska källor

- <http://www.alltomhastar.se/artiklar/hast-halsa/den-vaxande-hasten-del-5-fol-vaxer-fort/>
- <http://www.slu.se>
- <http://www.lantbruksmeny.se>